

V. V. Godina: Antropološke teorije

1. Kako je odkritje neevropskega sveta zamajalo evropsko podobo o svetu?

Evropsko odkrivanje neevropskega sveta se je začelo v obdobju pred 18. stoletjem. Z odkrivanjem novih dežel so se Evropejci začeli soočati z drugimi, povsem drugačnimi kulturami in načini bivanja. Za evropsko predstavo o človeku je bil to šok, ki je vzpodbudil interes za razlago medkulturnih razlik.

Tako so razni misijonarji in trgovci zbirali podatke in opisovali neevropske kulture, s katerimi so prišli v stik. Antropologija je postala veda o neevropskih kulturah in družbah.

Evropejci so se zavedali, da obstajajo še druge, povsem drugačne kulture od njihove evropske kulture.

2. V čem je paradoks odkritja neevropskega sveta za antropologijo?

Paradoks: Antropologije je svoj izvorni predmet izgubila, še preden je sploh nastala. Antropologi so se pojavili bistveno prepozno. Edini podatki o tem, kakšne so bile neevropske kulture preden je stekel proces akulturacije, imamo iz obdobja, ko antropologije kot vede, specializirane za proučevanje teh kultur, še ni bilo. Takrat (od odkrivanju neevropskega sveta) so empirične podatke zbirali misijonarji in trgovci, se pravi, da so edini podatki, ki jih imamo o »pravem predmetu« socialne in kulturne antropologije visoko neprofesionalni.

3. Katere so podobnosti in razlike med današnjim in razsvetljskim razumevanjem sveta?

Odkritje neevropskega sveta je bilo v času razsvetljenstva še zelo novo, tako, da so imeli razsvetljenci drugačen pogled na nove celine kot sedaj. Avstralijo, S in J Ameriko ter Kanado so takrat videli kot možnost uspeha in denarja, zato so predvsem ljudje, ki niso bili tako uspešni v Evropi odpotovali iskat srečo na nova odkritja.

Sedaj so, takrat še neznane celine, že zelo naseljene in večina je dobro razvitih. Na teh celinah namreč ni potekala cela zgodovina, ki bi zapletala situacijo in povzročala konflikte.

Podobnosti: Še vedno se pojavlja evropocentrizem, ki prav tako velja za S Ameriko (amerikacentrizem). Večina Evropejcev še vedno misli, da je bolj razvita in pametna od še vedno živečih plemen v Avstraliji, J Ameriki, ...

4. Katere so podobnosti in razlike med razsvetljskim razumevanjem evolucije in razumevanjem evolucije v 19. st.?

Razlik praktično ni, saj model evolucije 19. stoletja izhaja iz razsvetljskega modela evolucije. Zgodovina namreč poteka po logiki evolucije in je zato univerzalna, predvidljiva in stvar objektivnih naravnih zakonov. Predstavniki kulturnega oz. socialnega evolucionizma (19. st.) so razsvetljski model razdelali še generalno, se pravi na celoten potek zgodovine, kot tudi za posamezna področja (npr. ekonomijo, sorodstvo, družino, religijo, itd.) Tu se vidi prva razlike med obema modeloma. Druga razlika pa je v poimenovanju faz, saj v razsvetljenstvu veljata dve poimenovanji in sicer lovstvo-živinoreja-poljedelstvo in divjaštvo-barbarstvo-civilizacija, medtem ko v evolucionizmu 19. stoletja velja le slednje poimenovanje faz.

Podobnosti med modeloma glej vprašanje 10!

5. Katere so podobnosti in razlike med razsvetljskim in današnjim razumevanjem človeka?

V razsvetljenstvu so bili prepričani, da je človek del naravnega reda. Vrsta razsvetljskih avtorjev poskuša postaviti človeka v sfero narave. Postavijo tezo o objektivnih naravnih zakonih, ki ne le obvladujejo človekovo biologičnost, temveč tudi njegovo kulturno in družbeno sfero. Se pravi, da gre za naturalizacijo, »biologizacijo« človekove socialnokulturne sfere. Tam, kjer je nekoč vladal bog, vlada zdaj narava. Gre za naturalizacijo človeškega fenomena. To prepričanje bi v sodobnem razumevanju uvrstili med tematike filozofske antropologije.

Tako razsvetljenci kot danes tudi antropologi menijo, da se »človekov um« napolni z interakcijo z okoljem. Se pravi, da je vse v vzgoji in ne v genih – inkulturacija. Vendar pa je le ta podrejena naravnim zakonom, kar so dognali šele v sodobnosti

GENOTIP □ OKOLJE □ FENOTIP

6. Zakaj v epistemološkem rezu razsvetlencev utemeljujemo začetek vseh modernih znanosti?

V razsvetljenstvu gre za kar nekaj ključnih dosežkov in novosti: 1. naturalizacija človeškega fenomena; 2. objektivnost naravnih zakonov – človek namreč stopi iz polja božjih zakonov v polje naravnih zakonitosti, se pravi, da gre za ključni korak pri oblikovanju znanosti o človeku; 3. vera v znanost in razum, ki omogočata odkrivanje zakonitosti, tudi zgodovinskih; 4. vera v napredek in optimizem; 5. predikabilnost, ki izhaja iz znanosti, razuma in naravnih zakonov.

7. Kateri razsvetljenski avtorji so bili zagovorniki geografskega determinizma in kateri ne?

Zagovorniki: Montesquie, Turgot, Miller

Proti: Locke, Vico, Furgeson, Helvetius, D'Holbach, Condorcet

Definicija geografskega determinizma: tip geografskega okolja, še posebej podnebja, vpliva na tipe socialne in ekonomske organizacije in tudi individualne lastnosti posameznikov.

8. V čem so podobnosti in razlike med socialnim in kulturnim evolucionizmom 19. stoletja?

Glavni predstavnik socialnega evolucionizma je bil Morgan (ZDA). Socialni evolucionizem se je razvil v Veliki Britaniji, vendar pa je s pomočjo Riversa prišel na ameriška tla, kjer se je tudi uveljavil in ustalil.

Glavni predstavnik kulturnega evolucionizma je bil Tylor. Kulturni Evolucionizem se je razvil v ZDA, vendar ga je Boas »prenesel« v Veliko Britanijo, kjer se je dokončno uveljavil. Tej zamenjavi kulturne in socialne antropologije iz ameriških in britanskih tal pravimo **zamenjava velikih očetov**.

Za označevanje britanske antropološke tradicije uporabljamo **kulturni evolucionizem**, medtem ko za označevanje ameriške antropološke tradicije uporabljamo **socialni evolucionizem**.

V bistvu gre za eno smer, ki pa je dvakrat poimenovana. Socialni in kulturni evolucionizem zagovarjata enake značilnosti (evolucijski potek zgodovine, univerzalnost zgodovine, ena sama kultura in zgodovina, predvidljivost zgodovinskih in objektivnih naravnih zakonov, potek zgodovine je identičen s samim razvojem, gre za enosmernost razvoja kulturnega in socialnega, evolucionizem je unilinearen proces, poteka skozi več faz – so univerzalne, prehod med njimi je postopen, preskakovanje med fazami ni mogoče, njihov potek je visoko predvidljiv, evropocentrizem – najvišjo stopnjo so dosegle evropske kulture oz. družbe, končni cilj evolucije je civilizacija, gre za hierarhično razvrščanje razlik med kulturami in družbami - rasizem).

9. V čem so podobnosti in razlike med Morganovimi in Marxovimi fazami socialnega razvoja?

Razlike; Morgan razdeli socialno evolucijo oz. potek zgodovine na tri temeljne faze in sicer na triado **divjaštvo-barbarstvo-civilizacija**. Prvi dve fazi sta razdeljeni še na zgodnjo, srednjo in kasno fazo. Gre za 7 faz evolucijskega razvoja. Marx razdeli potek zgodovine na 5 faz in sicer na **prvotni komunizem, sužnjelastništvo, fevdalizem, kapitalizem, in razviti komunizem**. Razlika je v številu faz kot tudi v terminologiji oz. samem poimenovanju faz.

Merilo delitve na posamezne faze je pri Morganu ekonomsko, medtem, ko je pri Marxu glavno merilo razvoj produkcijskih sil in tip lastnine.

Tudi logika v delovanju obeh modelov je drugačna. Tu gre predvsem poudariti prehod med samimi fazami. Po Morganu (socialni evolucionizem) so prehodi med fazami spontani, mirni in brez diskontinuitet. Po marksističnem modelu pa ravno nasprotno. Prehodi so skokoviti, prehajajo v novo kvaliteto, so diskontinuitetni. Gre za revolucijo, ki se pojavi na prehodu iz ene v drugo fazo. Revolucija vedno predstavlja novi tip produkcijskih odnosov.

Razlike je tudi v poudarjanju pomena na začetne faze zgodovinskega poteka. Marx se ni posebno posvečal začetnim fazam, medtem, ko se Morgan je.

Podobnosti: marksistični model zagovarja enake značilnosti (značilnosti evolucijske teorije) kot Morganov model (unilinearnost, univerzalnost poteka zgodovine, unilinearnost faz, vedno večja racionalnost,...).

10. V čem so podobnosti in razlike med Morganovim razumevanjem socialne evolucije in razumevanjem zgodovinske evolucije pri razsvetljencih?

V glavnem sta si modela zelo podobna, saj Morganov model poteka zgodovine izhaja iz razsvetljenskega modela razumevanja zgodovine. Tako zagovarjata enake teze o poteku zgodovine in sicer: evolucije je eksplicitno status naravnega zakona. Je objektivna, univerzalna, nespremenljiva zakonitost, katere poznavanje ne omogoča samo razumevanja preteklosti in sedanosti, temveč tudi predikabilnost, napovedovanje prihodnosti.

Evolucija zadeva zgodovino oz. natančneje socialno-kulturno zgodovino. Zgodovinski potek je univerzalen, gre za evolucijo. Univerzalnost predpostavlja, da so ji podrejene prav vse družbe in kulture. Podrejene so ji na isti način in z istimi vzroki, rezultati in posledicami. Socialno-kulturni razvoj v sleherni človeški skupnosti poteka po istem modelu – odstopanj ni. Univerzalna človeška zgodovina poteka fazno. Tu prihaja do razlik med Morganovim modelom socialne evolucije in razsvetljenskim modelom. Razsvetljenci namreč delijo faze po dveh modelih in sicer po klasični grški delitvi: **lovstvo-živinoreja-poljedelstvo** ali pa divjaštvo, barbarstvo in civilizacija, ki mu sledi tudi Morgan. Vendar pa Morgan še dodatno razdeli prvi dve fazi na tri podfaze: zgodnjo, srednjo in kasno fazo.

Zgodovina ni kontinuum; je zbir soslednih faz, ki se med seboj ločijo tako po ekonomskih kot tudi po socialnih in kulturnih značilnosti.

Gre za unilinearnost zg. razvoja in faz. Vsaka družba in kultura se razvijeta po istem modelu istih faz. Tako razlike med kulturami in družbami vedno ustrezajo razlikam v stopnji oz. fazah razvitosti. Oba modela tudi

zagovarjata tezo o vedno večji racionalnosti skozi razvoj. Tako je sosledje faz socialnokulturnega razvoja treba razumeti kot gibanje od nižje k višjim stopnjam racionalnosti. Vsaka naslednja faza je »izboljšanje« prejšnje faze, njena racionalna nadgradnja. To stališče pa predpostavlja tudi hierarhično razvrščanje in vrednotenje posameznih faz socialnokulturnega razvoja.

Morgan poleg dodatne razdelitve faz na podfaze socialni evolucionizem razdela tudi generalno, se pravi za celoten potek zgodovine (razsvetljenci) kot tudi za posamezne področja – ekonomija, sorodstvo, družina in politična organizacija.

11. V čem so podobnosti in razlike med Morganovim in razsvetljskim historizmom?

Pri Morganu predstavlja zgodovina človeka temeljni predmet njegove teorije. Pri tem mu ni šlo zgolj za opis zgodovine, temveč bolj za njeno analizo v dinamičnem smislu, smislu njenega razvoja, napredovanja. Skušala opisati razvoj, ki se je začel na »dnu lestvice«. Poudarek je dan od najbolj zgodnje faze pa vse do civilizacije. Problemsko Morganov historizem zadeva problem osnovnih faz zgod. razvoja in problem njegovega sosledja in tudi problem razvoja posameznih institucij, ki sestavljajo posamezne faze zgod. razvoja. Morgan je skušal odkriti univerzalne faze človekove zgod. razvoja, ugotoviti njihovo sosledje, pokazati njihovo notranjo strukturiranost in razvozlati logiko njihovega zakonitega sosledja. Drugo, kar je značilno za Morganov historizem, je njegovo prepričanje, da tudi posamezni segmenti etničnih etap kažejo jasne zakonitosti v svojem razvoju od etape do etape. Posebej je bil prepričan, da to velja za ekonomijo, sorodstvo, družino in politično organizacijo. Značilno za Morganov historizem je tudi to, da ni vključeval religije – predmetna omejitev Morganovega historizma. Morgana zgodovina ni zanimala ker bi bila sredstvo za razumevanje sedanosti, ampak ga je zanimala kot taka; sedanost je bila zanimiva kot skupek njenih posledic.

V razsvetljenstvu so dali velik poudarek predvsem na naravne zakone. Menili so tudi, da zgodovinske procese urejajo prav ti naravni zakoni. Razsvetljenci, prav tako kot Morgan, delijo zgodovino na faze in jih zanima zgodovina od začetne pa do končne, najbolj razvite, faze. Zgodovinski razvoj jih zanima v okviru posameznih institucij (npr. družina, sorodstvo) in pa tudi posameznih zgodovinskih pojavov (npr. krščanstvo). Tudi razsvetljenci so že postavili predpostavko o univerzalnosti faz in poteka zgodovine.

Oba modela zgodovine sta prešla v razumevanje evolucijskega poteka, saj tako razsvetljenci kot Morgan enačijo zgodovino z evolucijo oz. razvojem.

Oba modela zagovarjata **DIAHRONO** primerjavo.

12. V čem so podobnosti in razlike med Morganovo in Tylorjevo rabo komparativne metode?

Morganova temeljna logika komparativne metode je segmentiranje določenih institucij, ki omogoči, da se posamezni deli teh institucij med seboj primerjajo in tudi kronološko razvrščajo. Za razumevanje relativnega obsega in smisla človeškega napredka v etičnih etapah je potrebno Morganu zgrupirati dosežke sleherne etape ter jih nato medsebojno primerjati kot različne vrste dejstev. Morganov »presežek« v uporabi komparativne metode je njena kombinacija z metodo vprašalnika (analiza sorodstvenih sistemov) za medkulturno primerjavo.

Pri Tylorju je komparativna metoda uporabljena kot sredstvo za zbiranje etnografskih podatkov, kar je vodilo v uporabo statistike pri zbiranju etnografskega gradiva. Komparativno metodo je namreč Tylor redefiniral in jo postavil na statistično osnovo. Tylor je vztrajal pri rabi zgodovinske metode, saj je po njegovem mnenju današnjih kultur in njihovih institucij ni mogoče razumeti brez zgodovine. Se pravi, da gre pri Tylorju za časovno (zgodovinsko) – **diahrono** primerjavo, medtem kot Morgan sledi medkulturni primerjavi – primerjava različnih kultur v istem času – **sinhronija**.

13. V čem so podobnosti in razlike med Morganovim razumevanjem faze zgodnjega divjaštva in Marxovim razumevanjem prvotnega komunizma?

Za razliko od Morgana, Marx ni posvečal velike pozornosti začetnim fazam, fazam pred razredno družbo (divjaštvo, barbarstvo po Morganu, prvotni komunizem po Marxu).

Divjaštvo + barbarstvo = prvotni komunizem

Morgan prve, začetne faze zelo natančno razdela, medtem ko Marx navede za svoj prvotni komunizem le nekaj osnovnih značilnosti: nabiralništvo in kolektivna lastnina.

14. V čem so podobnosti in razlike v Morganovem razumevanju klasifikatoričnega in deskriptivnega sorodstva?

Razlike: klasifikatoričen tip sorodstva (v družbah, kjer imajo skupne žene) je po Morganu značilen za nižje stopnje socialne evolucije (divjaštvo, barbarstvo) medtem ko je deskriptivni tip sorodstva značilen za civilizacijo.

Pri klasifikatoričnem sistemu se krvni sorodniki nikoli ne opisujejo, ampak se klasificirajo v kategorije. Za vse posameznike iste kategorije velja isti naziv. V deskriptivnem sistemu pa so krvni sorodniki opisovani s primarnimi termini za odnose ali pa s kombinacijo teh terminov, kar naredi odnos s sleherno osebo specifičen.

Podobnosti: Oba sistem preučujeta sorodstvene odnose znotraj določene skupine ljudi. Imenovani sorodniki imajo tako tesnejše in drugačne medsebojne odnose kot do drugih ljudi v plemenu oz. kulturi/družbi.

15. V čem so podobnosti in razlike med Morganovim in Marxovim tipom ekonomskega determinizma?

Pri obeh je temeljno merilo za delitev zgodovine na posamezne faze **ekonomsko**.

To merilo je tudi tisto, ki presoja razvitost posameznih plemen in jih razvršča v shemo socialne evolucije. Pri obeh avtorjih gre za pomen **materializma**, saj velik oz. centralen pomen dajeta na ekonomske dejavnike.

Vendar pa Marx svoje ekonomske dejavnike nekoliko bolj specifično opredeli in sicer je pri njem temeljno merilo za delitev zgod. obdobja na posamezne faze tip produkcijskih sil in lastnine.

16. V čem so podrobnosti in razlike med Morganovim rasizmom in rasizmom razsvetljencev?

V razsvetljenstvu zagovarjajo tezo o vedno večji racionalnosti faz socialne revolucije. To pomeni, da so razsvetljenci hierarhično razvrščali in vrednotili posamezne faze socialno-kulturnega razvoja. Drugače pa je za večino avtorjev značilna toleranca do kulturnih razlik, vendar toleranca še ne pomeni nehierarhičnega razvrščanja. Predvsem so razsvetljenci zagovorniki doktrine o »psihični enotnosti« ljudi, kar pomeni, da so ljudje v osnovi enaki. Se pravi, da ima tako velik pomen izobraževanje oz. edukacija, ki vodi v razlike med ljudmi, saj le-te niso biološko pogojene.

Pri Morganu pa so razlike (vsaj v zgodnjem obdobju njegovega delovanja) med kulturami biološko pogojene, saj meni, da obstaja vez med raso in kulturo. Ista »kri« tako proizvaja iste institucije. Svoje hierarhično razvrščanje kultur/(družb poveže tudi z velikostjo možganov, ki naj bi bila med različnimi rasami različna. Kasneje Morgan zavrne svojo tezo o poligenezi (različne biološke osnove v različnih kulturah) in sprejme tezo o monogenetičnem razvoju vrste. Začetni rasizem se je pri Morganu kazal bolj kot »duh časa«.

17. Kaj velja za primerjavo Morganovega in Darwinovega razumevanja evolucije?

Oba izraza evolucija sploh nista poznala.

Morgan ni verjel v evolucijski nastanek človeške vrste. Menil je, da je bi človeška vrsta božja stvaritev; evolucija obvladuje razvoj človeške vrste šele po temeljnem, neevolucijskem aktu. Ta različica evolucionističnega nauka je bila tako nezdržljiva z Darwinovimi predpostavkami. Drugo neskladje med Morganom in Darwinom pa zadeva problem povezanosti evolucije z razvojem. Za Morgana potek zgodovinskega razvoja sovпада z napredkom, in sicer na tehnološki, socialni in moralni ravni. Zanj je potek zgodovine vodil v napredek. Tako nasprotuje teoriji o degeneraciji, ki jo zagovarja Darwin. Za Morgana Darwinova logika ne pride v poštev, saj evolucija vodi tako kot v razvoj tudi v nazadovanje in propad. Med Darwinom on Morganom obstaja tudi razlika glede področij, na katerem proučujeta evolucijo. Darwin se je posvečal fiziološkemu razvoju, Morgan pa je proučeval razvoj na področju socialne in kulturne organizacije in njihovih institucij.

18. Katere so podobnosti in razlike unilinearnega in multilinearne razumevanja evolucije?

Razlike: v unilinearni evoluciji gre za enosmernost – socialna evolucija sledi le eni smeri. Vse družbe in kulture iste etnične epohe so povsem enake. Tu gre samo za eno možnost razvoja. Pri multilinearnosti pa lahko pride do odstopanj, razvoj različnih etničnih kultur v isti epohi gre lahko v različne smeri. Gre za več možnosti, razvoj kultur in družb gre v več različnih smeri.

Podobnosti: pri obeh modelih gre za večanje racionalnosti. Oba sta modela evolucije.

19. V čem so podobnosti in razlike med Morganovim in današnjim razumevanjem zgod. razvoja?

20. V čem so podobnosti in razlike med Mainovim in Tylorjevim razumevanjem zgod. evolucije?

Po Mainu poteka človeška zgodovina od prvotnega patriarhalnega despotizma do sodobne pravne države (teorija marksizma in demografske argumentacije). Zaradi prirastka prebivalstva je prišlo do povečanja družinskih skupnosti, ki na koncu dosežejo lastnost, ki nujno zahteva zamenjavo krvnih vezi s teritorialnimi, kar vodi v nastanek države in nastop zakona oz. pogodbe kot temeljnega regulativa odnosov med posamezniki. Zgodovina je torej univerzalno gibanje od patriarhalnega despotizma k državi, od statusa k pogodbi, kjer se začnejo uveljavljati tudi individualni interesi in individualna svoboda. Zgod. razvoj po Mainu

poteka skozi revolucije. Najpomembnejša je tista, ki je krvne vezi zamenjala s teritorialnimi. Maine je tako evolucijo osredotočil predvsem na politično področje oz. področje človeških skupnosti in njen razvoj. Tylor pa je evolucijo usmeril predvsem na področje kulture in religije, predvsem na potek kulturne evolucije za religijo.

Oba zagovarjata razsvetljenjski vidik evolucije – glej vprašanje 10!

21. V čem so podobnosti in razlike med Mainovim in Bachofenovim razumevanjem zgod. razvoja?

Gre za razliko v razumevanju prvotnega stanja človeštva. Po Mainu je bilo prvotno stanje patriarhat, po Bachofnu pa matriarhat. Drugače pa sta oba zagovornika evolucionističnega poteka zgodovine (vpr. 10).

22. Katere so značilnosti faz evolucije religije po Tylorju?

Def. Religije po Tylorju: religija je vera v spiritualna bitja.

Osnovo vsake religije je Tylor videl v animizmu (oboževanje duhov), kjer gre za verovanje, da ima človeško telo posebno spiritualno razsežnost (spirit), ki je razlog, da človek živi, misli, deluje. Ta razsežnost lahko zapusti telo, kar se po smrti tudi zgodi. Te razsežnosti nimajo zgolj ljudje ampak vsa živa bitja in predmeti. Animizem kot prvotno stanje religije kaže tudi na relativno nizko stopnjo intelektualne razvitosti. Animizmu sledi **politeizem**, ki predstavlja vero v več bogov hkrati. Politeizem zamenja monoteizem, ki veruje le v enega boga (krščanstvo).

*Po Tylorju krščanstvo ni zadnja in najvišja stopnja intelektualnega razvoja. Monoteizmu je namreč superiorna znanost, ki jo bo krščanstvo moralo prepustiti na svoje mesto.

**Tylor totemizma ne obravnava kot del religioznega sistema.

23. Katere so podobnosti in razlike med Tylorjevim in Sapirjevim razumevanjem kulture?

Osnovna razlike med obema avtorjema je v tem, da Tylor preučuje kulturo v povezavi z **religijo**, Sapir pa v povezavi s **psihologijo**.

Sapir obravnava kulturo bolj z vidika posameznika in kulturnih vzorcev v kulturi. Sapir kritizira Tylorja, da se preveč posveča oblikam vedenja v političnem smislu in kulturnim elementom, kot je religija. Ne razmišlja pa tudi o manj opaznih kulturnih dejstvih, kot je neverbalna komunikacija.

Oba avtorja menita, da je kultura oz. so kulturni vzorci naučeni in odvisni od vsake kulture posebej. Se pravi, da gre pri obeh za naučenost kulture (nebiološkost) in je medgeneracijsko prenosljiva. Oba jo povezujeta tudi s socialnimi referencami.

24. Katere so podobnosti in razlike med Tylorjevim in Boasovim razumevanjem zgodovinskih študij?

25. Kaj velja za primerjavo Boasa in Tylorja do t. i. prežitkov?

Tylorjev pogled na prežitke: prežitki kažejo na smerni poteka evolucije človeštva in zgodovinskega razvoja. Kažejo tudi na rekonstrukcijo preteklih stanj kulturnega oz. religioznega razvoja. So namreč edini elementi preteklih kultur, ki jih lahko neposredno opazujemo in analiziramo. Prav zaradi ločenosti prežitkov od svojih »domačih« kultur, pa prežitke spremlja videz brezsmiselnosti, celo absurdnosti. Po Tylorju so brezsmiselni običaji prežitki.

26. Katere so podobnosti in razlike med Tylorjevim in McLeanovim razumevanjem eksogamije?

Po Tylorju eksogamija vzpostavlja vezi med skupinami, da uvede politiko kooperacije. Je poročanje iz skupine povezano z željo vzpostaviti prijateljske odnose z drugimi plemeni. Gre za vzajemno poročanje med plemeni. Eksogamija je tako vzpostavila sorodstvene odnose tam, kjer bi drugače izbruhnil konflikt. Eksogamija in pri Tylorju prilagoditveno funkcijo.

McLeann pa je nastanek eksogamije razlagal kot slučajno posledico »poroke z ugrabitvijo«. Tako se prav tako vzpostavijo sorodstveni odnosi med skupinami, vendar do teh pride slučajno. Tylor se tej tezi upre, saj meni, da pri nastanku eksogamije ni bilo prav nič slučajnega, bila je, nasprotno, korak naprej k socialnejšim družbenim ureditvam in zato tudi jasen korak k zgodovinskemu napredku.

27. Kaj velja za povezanost eksogamije s »cross-cousine marriage« po Tylorju?

»Cross-cousine marriage« je po Tylorju stranski proizvod eksogamije. Pri »CCM« gre za posebno vrsto poročne prakse, kjer je prepovedana poroka med otroki dveh bratov in med otroki dveh sester, hkrati pa je poroka med otroki bratov in sester dovoljena. »CCM« je po Tylorjevem mnenju povezana s klasifikatoričnim sistemom sorodstva in prvotnim dualnim tipom socialne organizacije; pomeni torej, da je razvojno izjemno zgodnja, saj stoji na prehodu od neorganiziranega k organiziranemu tipu socialnega življenja.

»CCM« ohranja sorodstvene odnose in tesne veze znotraj neke skupine sorodstvenih vezi, medtem ko eksogamija hkrati to sorodstveno skupino povezuje tudi navzven z drugimi plemeni. Otroci bratov in sester se tako lahko med seboj poročijo in ohranjajo notranjo povezanost v skupini, medtem, ko se otroci dveh bratov ali dveh sester poročajo navzven in tako vzpostavljajo prijateljske odnose z drugimi plemeni.

28. Kakšne so podobnosti in razlike med Tylorjevo in Frazerjevo predstavo o primitivni družbi?

Tylor:

- matriarhat oz. maternalnost
- dualna organizacija
- cross-cousine marriage (stara primitivna institucija)
- klasifikatorični odnosi
- nastanek eksogamije (politika alianse, ugrabitev žena)

Frazer:

- sprejme prvotno prepričanje o dualni organizaciji, ki v procesu segmentacije preide v 4- oz 8- razredno socialno organizacijo
- eksogamija: razlog za njen nastanek najde v naravnem odporu so spolnih odnosov s sorodniki (ne politika alianse in ugrabitev žena)
- Morganov klasifikatoričen sistem sorodstva
- Vključi Tylorjevo cross-cousine marriage (stara primitivna institucija)
- Totemov in klanov ne najdemo skupaj

29. V čem so podobnosti in razlike med Tylorjevim evolucionizmom in difuzionizmom 19. stoletja?

Tylor: področje RELIGIJE in področje KULTURE; razčleni potek kulturne evolucije za religijo.

RELIGIJA: vera v spiritualna bitja, osnova vsake religije je ANEMIZEM

3 začetne hipoteze:

- prvotno verovanje – politeizem – monoteizem
- med tipi religije je treba iskati elemente kontinuitete
- krščanstvo ni končen rezultat intelektualnega razvoja, monoteizmu je superiornejša znanost

KULTURA:

- elementi kulture (naučenost, prenosljivost, kompleksnost, veže se na skupine)
- značilna definicija kulture
- evolucija kulture: razvoj na obeh področjih je vzporeden – enostavni tip religije se ujema z enostavnim tipom kulture in obratno
- razčlenitev koncepta kulturnih residualov, prežitkov

Tylor sprejema vrsto difuzionističnih predpostavk. Tako kot Morgan je prepričan o poteku izposoje kulturnih elementov med kulturami:

- izposojanje poteka od bolj k manj razvitim kulturam
- večkratni izum istih kulturnih sistemov je malo verjeten
- evolucija in difuzija se ne izključujeta, ampak dopolnjujeta
- Tylorjevo zanimanje za difuzionizem z leti upada

30. V čem so podobnosti in razlike med Tylorjevim in Frazerjevim kulturnim evolucionizmom?

Tylor:

- nematerialistična razsežnost njegove teorije, ne zanima ga tehnološki razvoj, zanima ga rakonstrukcija mentalnega, intelektualnega
- v jedru razumevanja evolucije je nedarwinistična narava, čeprav sprejema tezo o naravni selekciji in preživetju najboljšega
- sprejema sovpadanje evolucije z razvojem
- pomen izjem v poteku kulturne revolucije
- sprejema vrsto difuzionističnih predpostavk

Frazer:

- povezovanje evolucije z razvojem (enako kot Tylor)
- sledi Tylorju (razumevanje odnosa med primitivcem in okoljem, razlike so stvar okolja, problem racionalnosti, darovanje, ...)

31. V čem so podobnosti in razlike v Frazerjevem ukvarjanju s totemizmom v spisu Totemism in v delih The Golden Bough?

Totemism 1887: doda novosti in razčlenitev; 3 tipi totemov (klanski, spolni, individualni); totemizem kot socialni in religijski fenomen; problem izvora totemizma

The Golden Bough 1890: vsaka faza razvije drugačno in novo tezo o izvoru totemizma:

- 1. teorija: divjaki ne razumejo naravnih zakonitosti in poteka naravnih procesov
- 2. teorija: vpliv Spencerja in Gillena, vzroke je treba iskati v poskusu manipulacije narave: - evolucijska triada: magija – religija – znanost
- osrednje mesto da avstralskemu totemizmu
- 3. teorija:

32. V čem so podobnosti in razlike v Frazerjevem ukvarjanju s totemizmom treh izdajah dela The Golden Bough? V čem so podobnosti in razlike med Frazerjevo in Durkheimovo rabo komparativne metode?

Glej gornji odgovor!!

Frazer: v jedru je Tylorjevska:

- zbiranje čim večjega števila etnografskih podatkov in njihova primerjava
- uporaba vprašalnikov (Azija, Afrika)
- pomen dejstev nad interpretacijo
- podpira terensko delo
- nikoli ni bil na terenu

Durkheim:

- funkcionalna in ne razvojna os primerjave
- komparacija je potrebna, da bolje razumemo sedanost, sedanja dejstva
- komparativna analiza primitivnih in modernih družb.

33. V čem so podobnosti in razlike med »armchair« in antropologijo »z verande«?

Osnovna razlika je, da drugo zahteva delo na terenu.

Armchair: dobiti gradivo s terena, imeti svojega terenca, ustvariti hipotezo oz. teorijo, nato pa terenci zbirajo podatke za preverjanje te teorije.

Z verande: delo na terenu, živeti v evropski skupnosti in opazovati domorodce.

34. Kaj velja za primerjavo odnosa med teorijo in etnografijo pri Frazerju in Tylorju?

Frazer sledi Tylorju (tylorska pozicija). Treba je vztrajati pri ločitvi teorije od etnografije. Teorija je primerno sredstvo le za povezovanje etnografskih dejstev.

35. V čem so podobnosti in razlike med Frazerjevim in Morganovim rasizmom?

Frazer: nižje rase, naša imperialna rasa, povezoval je raso in kulturo

Morgan: obstoj zveze med raso in kulturo (ista kri proizvaja iste institucije); inferiornost neevropskih ljudi in ras; zagovarja tezo o poligenezi.

36. V čem so podobnosti in razlike med Frazerjevim in Tylorjevim odnosom do problema psihičnega?

Tylor: doktrina o psihični enotnosti (psihološka enakost delovanja možganov različnih ljudstev).

Frazer: povzema Tylorja: razlike med primitivnim in modernim človekom niso stvar različne psih. konstrukcije, ampak so stvar okolja.

37. Katere so podobnosti in razlike v Marettovem in Langovem odnosu do Frazerja?

Lang: Magin and Religion (1901): kritizira Frazerjevo teorijo totemizma in etnografsko evidenco. Magija ni predhodnica religije, totemizem po izvoru ni religijski oz. magijski. Kritizira tudi Frazerjevo razumevanje primarne socialne organizacije (dualne).

Marett: zavrača Frazerjev racionalistični pristop k razlagi magije, totemizma, religije.

38. V čem so podobnosti in razlike med Durkheimovim in Spencerjevim razumevanjem družbe kot organizma?

Durkheim izhaja iz temeljne predpostavke o neustreznosti enačenja družbe z drugimi, posebej biološkimi fenomeni. Če je družba organizem, je organizem posebne vrste, obvladujejo pa ga posebni zakoni, ki so drugačni od bioloških. Družba je sui generis, je pojav posebne vrste. Spencer: njegovo razumevanje družbe kot organizma in njegovo odkrivanje naravnih zakonov, ki naravnava delovanje tega organizma.

39. V čem so podobnosti in razlike med epistemološkim rezom razsvetljencev in tistim Durkheima?

Razsvetljenci: epistemološki prelom: naturalizacija človeškega fenomena (stopi iz polja božjega v polje naravnih zakonitosti). Ni na novo izumljen (antični Grki). Idealizacija in objektivizacija naravnega reda.

Durkheim: epistemološki rez se pokaže konstitutivni ne samo za nadaljnji razvoj antropologije, temveč tudi za vrste drugih družboslovnih disciplin

Radikalno zamenja perspektivo analize:

- družbo v analitičnem smislu izvzame iz reda naravnih pojavov
- odnosi med deli in celoto
- od zgodovine in razvoja pozornost preusmeri na ZDAJ in TUKAJ družb in družbenih dejstev

S temi tremi alineami se oddalji od razsvetljenskega izhodišča kot delu naravne zgodovine. Družba in njena zgodovina nista predmet naravnih zakonov.

Torej: Razsvetljenstvo (družba kot del naravnega reda), Durkheim (družba ni to).

40. V čem so podobnosti in razlike med Durkheimovim in Sapirjevim razumevanjem odnosa med posameznikom in družbo?

Durkheim: poseben način:

- družba kot celota in njene potrebe določajo vse: njene posamezne dele, institucije, običaje, dejstva,...
- posameznik je podrejen skupnim, saj posamezni deli določajo simbolne izraze, t. i. simbolno identiteto, ta pa dalje vedenje.

Sapir: posameznik je nosilec kulture, je osrednjega pomena za analizo kulturnega vzorca. Naravoslovne metode so povsem neuporabne v družboslovju. Resnični psihološki fokus določene kulture je posameznik ali specifična lista posameznikov. Za kulturo je ključno vedenje posameznikov. Kulturo in pos. Vedenje je treba študirati skupaj, smer študija od posameznika h kulturi. Posameznik v odnosu do sebe je osebnost. Posameznik v odnosu do drugih je del kulture. Odnosi med posamezniki in kulturo: skladni; eni druge krepijo; presegajo; se križajo; so v konfliktu.

41. Katere so temeljne podobnosti in razlike med primitivnimi in modernimi družbami po Durkheimu?

Gre za komparacijo. Funkcionalna os primerjave. Razlike med primitivno in moderno družbo so objektivne: razlike so v materialni in moralni gostoti (primitivna družba ima nizko materialno in moralno gostoto).

Primitivna družba: nizka družbena delitev dela, mehanska solidarnost, nizka stopnja integracije, ne sledijo teritorialnemu principu, nizka individualizacija, klan, stereotipni gibi, rudimentalna inteligenca (primitivna).

Moderna družba: v veliki meri je antiteza primitivni: visoka stopnja moralne in materialne gostote, visoka stopnja ekonomske specializacije, organska solidarnost, visoka stopnja medsebojne soodvisnosti posameznih visoko specializiranih socialnih enot, posameznik je visoko individualiziran in psihološko diferenciran.

42. kaj velja za primerjavo Durkheimovega in Frazerjevega odnosa do etnografije?

Frazer: treba je vztrajati pri ločitvi teorije od etnografije, antropološko teorijo je treba podrediti etnografskemu gradivu. Ločuje med deskriptivno in interpretativno komparativno etnologijo; pomen dejstev nad interpretacijo, podpiral je terensko delo in sledil Tylorju.

Durkheim: Gradivo, ki ga je E zbrala je imelo za Durkheima dvojni pomen:

- dajala je informacije iz katerih je bilo možno rekonstruirati podobo primitivne družbe
- dajala neposredno evidenco o tem, da so institucije moderne družbe (cerkev, družina) relativne.

Visoko je ovrednotil vlogo etnografije: »etnologi so glasniki, ki so študij človeških institucij začeli na novo«.

43. V čem so podobnosti in razlike v razlogih, da se je pri razumevanju funkcij potrebno osredotočiti na t. i. primitivne družbe pri Malinowskem in Durkheimu?

Podrejenost formalnih družbenih institucij kot tudi njihovih funkcij spreminjanju je bistvena značilnost Durkheimove funkc. Pozicije. Različno od Malinowskega.

Pri Malinowskem je spreminjanju podrejena le forma institucije, ne pa tudi njena funkcija.

Durkheim: primitivne družbe imajo zaradi svoje preproste organizacije pred modernimi to prednost, da se pri njih poučevane družbene značilnosti kažejo v vsej svoji goloti ... Vsa je zreducirano na tisto, kar je najosnovnejše. Laže je uvideti njihovo temeljno strukturo, laže je razumeti vzroke, ki so z njimi povezani.

44. V čem so razlike in podobnosti med Morganovim in Durkheimovim pojmovanjem primitivne družbe?

Morgan: njegovo pojmovanje primitivne družbe ni originalno. Temeljna hipoteza, vezana na njegovo razčlenitev, je hipoteza o drugačnosti primitivne družbe od civilizacije oz. modernih družb. Temeljno načelo drugačnosti: za primitivno družbo je temeljno načelo krvnih vezi, za moderne pa načelo ozemlja. Hipoteza Morgana: za nižjo stopnjo razvitosti primitivnih družb velja, da so bili pripadniki v najzgodnejših fazah izjemno podobni živalim, razlik med človekom in živaljo je bilo malo – »opičji človek«.

Morgan je tudi uporabljal funkcionalistično logiko v svoji analizi etnografskega gradiva in v svoji komparativni metodi.

Durkheim: glej vpr. 41! Njegovo razumevanje primitivne družbe je tako rekoč zgolj ena izmed različic kulturno in socialno evolucionističnega.

45. V čem so razlike in podobnosti med Durkheimovo in Morganovo teoretsko pozicijo?

Durkheim: sam jo je označil kot sedanjo pot med klasičnim empirizmom in apriorizmom. V trojnem smislu je radikalno zamenjal perspektivo analize:

- družbo je v analitičnem smislu izvzel iz reda naravnih pojavov
- analizo je osredotočil na odnose med deli in celoto in na prispevke delov in k ohranjanju oz. obstoju celote
- pozornost je preusmeril od zgodovine in razvoja na ZDAJ in TUKAJ družb in družbenih dejstev.

Prvi avtor, ki je analizo družbe resnično oddaljil od razsvetljenskega izhodišča o analizi družbe kot delu naravne zgodovine. Pogoja za objektivnost v družbenem proučevanju je odklik on naravoslovja (družba se mora nehati obravnavati kot naravni fenomen). Prvi avtor, ki se je resnično sistematično ukvarjal s komparativno analizo primitivnih in modernih družb. Umaknil se je ne le od razsvetljenskih pozicij, ampak tudi od njemu sočasnih biologističnih pristopov v proučevanju družb.

Morgan: kljub dejstvu, da je njegovo teoretsko pozicijo mogoče označiti kot zmeden elekticizem in njegovo teorijo kot bricolage, je postal personifikacija teorije socialnega evolucionizma. Nekateri avtorji ga označujejo, da sploh ni etnograf, ampak le »univerzalni zgodovinar«, nato da ni evolucionist, ampak le »apostol napredka«. Podrobnejša analiza Morganovih besedil kaže jasne primesi drugih teorij in pozicij, npr. razizma in difuzionizma.

- Morgan ni verjel v evolucijski nastanek človeške vrste
- Problem povezanosti evolucije z razvojem (zanj je potek zgodovine vodil v napredek)
- Njegov materializem

46. V čem so podobnosti in razlike med teoretsko pozicijo Malinowskega in Durkheima?

Malinowski: njegova funkcionalistična teorija – antropološki funkcionalizem

Postavi svoj funkcionalizem v službo analize človeške narave, ne pa npr. kulture ali družbe. Po tem se Malinowski najbolj loči: po povezanosti funkcijske logike analize kulture s posebno antropološko teorijo človeške narave.

Durkheim: močno je vplival na M., vendar kratkotrajno. Pri razumevanju posameznika je poudaril dominantnost socialnih dejavnikov.

Malinowski je glede tega razvij **biološki monizem**. Poudarjal je, da je predmet antropološkega vprašanja razumeti človeško naravo prej kot pa naravo človeške družbe.

Koncept funkcije naj bi si izposodil od Durkheima, razdelal pa ga je večnivojsko in večplastno.

Durkheim povezuje socialna dejstva s socialnimi cilji / povezanost bioloških dejstev z biološkimi cilji.

Malinowski nasprotno uporablja funkcijo za povezovanje družbenih dejstev z biološkimi cilji.

Durkheimova logika razumevanja funkcije je intrasistemska, pri Malinowskem pa je intersistemska.

Durkheimova intrasistemska logika ni bila tisto, kar je bil analitični interes Malinowskega.

47. Kaj velja za primerjavo modela zgodovinskega razvoja pri Morganu, Marxu in Engelsu?

Morgan – trifazna shema socialne evolucije, notranje strukturira osnovne 3 faze (starejša, srednja, kasna, podfaza) – 7 faz

V bistvu gre za enačenje zgodovine z razvojem. Temeljno delitev na obdobje je ekonomsko. Doda še značilnosti, ki zadevajo socialno organizacijo, tip družine in sorodstvo.

Marx in Engels: petstopenjski model je univerzalen in linearen, uporabljata tudi trofazni model (D-B-C), ki je podrejen petstopenjskemu.

- podobnost v izpostavljanju ekonomskih dejavnikov kot ključnih za potek zgodovinskega razvoja
- pri M&E razvoj produkcijskih sredstev določa zgodovinski razvoj, Pri Mo. Pa poteka po božjem načrtu.

48. Kaj velja za časovno sosledje proučevanja temeljnih zgodovinsko razvojnih problematik pri Marxu in Morganu?

49. Kaj velja za Engelsovo sintezo Marxovega in Morganovega modela zgodovinskega razvoja?

Engelsu je uspelo vzpostaviti skladnost in koherentnost med evolucionističnimi elementi in marxistično teorijo zgodovinskega razvoja.

50. V čem so podobnosti in razlike med Marxovim in Engelsovim evolucionizmom in evolucionizmom Durkheima?

M&E upoštevata stopnjo univerzalne razvitosti, vse prejšnje znane družbe so manj razvite od prihodnje. Za razliko od D je bilo pri njima hierarhično razvrščanje družb po merilu razvitosti odkrito povezano tudi s hierarhičnim vrednotenjem razlik med družbami (superiornost Evropejcev).

Durkheim: razvrščanje družb po kriteriju razvitosti in z njim povezana kriterija diferenciranosti in kompleksnosti. Faznost razvoja: primitivna družba – razvita družba.

M&E: petstopenjski model (univerzalen, unilinearen).

51. v čem so podobnosti in razlike med socialnim darvinizmom in Darwinovim evolucionizmom?

Socialni darvinizem: povezanost ras in kultur (superiornost Evropejcev)

- kulturna in socialna evolucija je postala odvisna od biološke evolucije, kulturno evolucijo obvladujejo isti zakoni kot biološko – naravna selekcija in preživetje najmočnejšega
- v boju za obstanek preživi najsposobnejši
- znanstveni rasizem, spor monogeneza/poligeneza

Dvome v pravilnost kult. In soc. evolucionistične razlage poraja tudi njena nedarvinistična narava. Prevladujoča različica je bila Lamarckova in ne Darwinova.

Darwin se je osredotočil na področje fiziološkega razvoja in se je strogo omejil od tega, da bi zakone evolucije razširil na področje člov. soc. organizacije in kulture. Darwinova logika dopušča degeneracijo in nazadovanje.

52. V čem so podobnosti in razlike med difuzionizmom v 1. pol 19. st in ob koncu 19. st?

53. V čem so podobnosti in razlike v zamenjavi generacij v ameriški in britanski antropologiji ob prelomu stoletja?

EVROPA: na britanski sceni prevlada Frazer, ki zamenja Tylorja (1900)

AMERIKA: Boas napade etabrirane centre morganovske antropologije

Sledi še zamenjava teoretskih paradigem: od kulturnega in socialnega evolucionizma (KSE) k neodifuzionizmu.

54. V čem so podobnosti in razlike »zamenjave velikih očetov« ameriške in britanske antropologije?

Ob prelomu stoletja se niti britanskim niti ameriškim antropologom ni zdelo nujno opredeljevati sebe in svoje teorije zunaj nacionalne tradicije. Pravzaprav še danes ni povsem jasno, za zamenjavo kakšnih očetov naj bi šlo.

Očitno gre za to, da je pozicija »očeta ameriške antropologije« iz Morgana, ki je ob prelomu stoletja to neprizivno bil, prešla na Tylorja, ki je to postal v 20. stoletju. Prelom s Tylorjevo tradicijo pa ni bil prehod v Durkheimovo antropologijo, temveč z Riversom odkritjem Morgana. V britanski antropologiji so po tej poti uvedene ključne tematike (socialna organizacija, sorodstvo). Morgan – in ne Durkheim – je tako postal oče britanske socialne, Tylor pa ameriške kulturne antropologije. (Durkheim pride na vrsto pozneje, vezan je namreč na uvedbo strukturalnega funkcionalizma Radcliffe-Browna).

55. V čem so podobnosti in razlike krize antropologije v ZDA in Veliki Britaniji po prelomu stoletja?

V krizi je bila KSE postavka. Kriza je bila povzročena z Morganovo smrtjo in Tylorjevo boleznijo. Na krizo vplivajo še:

- naraščajoča etnografije – po eni strani je KSE podatke potreboval za reifikacijo običajnih shem evolucionistično zgodovinskega razvoja, po drugi pa je podatke, ki niso bili v skladu s teoretskimi modeli ali preskočila, ali označila za izjeme;

pod vprašaj so postavljene tudi same temeljne hipoteze KSE (etnografi – terenci – so se izmuznili dirigentom iz metropol – to leta 1896 ugotovi tudi Tylor)

problematiko seveda ne zadeva samo problema komparativne metode temveč težnjo KSE, da zgradi težko napisano meta teorijo zgodovinskega razvoja. Frazerjev *The Golden Bough* je odličen za ponazoritev pat pozicije KSE teorije, ko hoče vključiti rastoče količine etnografskega gradiva v lastne modele in hipoteze.

Po drugi strani pa razočaranje etnografije, ker ni našla niti enega dokaza o stanji prvotne promiskuitete (čeprav so si za to prizadevali takšne avtoritete kot Fison, Howitt, Cordington)

Spencer in Gillen zavrneta celo vrsto postavk o avstralskih domorodcih, zavrneta vse elemente izvirne teorije totemizma razen ene: centralnosti pomena žrtvovanja totemske živali

- proti teoriji se ni obrnila samo etnografija temveč tudi **teorija sama** (predvsem druga generacija kulturnih evolucionistov, Lang in R-Smith)

tiče se recimo problematike razvoja religije skupaj s Tylorjevo racionalno teorijo animizma vred.

Največja diskontinuiteta na področju metode 19.st – komparativna metoda (arm-chair, vsi razen Fissona, Howitta, Spencerja, Gillena, Haddona, Riversa in Morgana). Konec 19. st se krepi relativizem (zelo vezan na Durkheimovo uvedbo funkcionalističnega vidika v analizo družbenega razvoja in družbenih dejstev), vendar se že prej pojavi na ravno obče teorije pri Frazerju. Druga raven relativizma je Cordingtonova ocena kakovosti evropske kulture oz. civilizacije. Tretja raven je, da evropski vidik onemogoča razumevanje kulture domorodcev. (zadnji del je tudi del odgovora na 61!!)

Dva temeljna tematska poudarka ob prelomu stoletja:

- **ameriški socialno-evolucionistični poudarek na socialni organizaciji in britanski kulturno**

- **evolucionistični poudarek na kulturi**

Konec 19. in začetek 20. st se v zgodovini antropologije oz. antropoloških teorij ocenjuje za točko popolne diskontinuitete: gre za neke vrste soc. in kult. evolucijske paradigme.

Odločilna vloga antropološke vede se za takratni čas pripisuje Boasu. Vendar ta »ameriška« perspektiva bolj ali manj ni upoštevala zgodovinskega poteka razpravljanj v Evropi 19. st. Zato ni šlo za teoretično paradigmo, temveč za redefinicijo in ponovno uveljavitev paradigme, ki jo je Evropa že dobro poznala na začetku 19. stoletja. Tako se je posledično v ameriški optiki lahko zdelo, da je Boasova revolucija zrasla iz nič! Stocking tako poudarja **kontinuiteto** razvoja ameriških teorij z začetka 20. stoletja še s tistimi iz začetka 10. Drugi razlog poudarjanja diskontinuitete pa je obče razpoloženje v Evropi in ZDA: del prevladujočega prepričanja je bil, da je prelom stoletja pač usoden dogodek (tudi danes ni nič drugače).

Prelom stoletja je bistveno manj označila diskontinuiteta kot kontinuiteta. Kriza je dosegla svoj vrhunec v začetku 20 st., vendar KSE ni zapustil antropološke scene niti ob prelomu stoletja niti desetletje kasneje:

- ker je Frazer držal vajeti trdno v rokah;
- ker sta izšli najvplivnejši knjigi o problematiki totemizma – Durkheimova *Les formes elementares* (1912) ter »najbolj imaginativna teza o totemizmu« - Freudov *Totem in tabu* (1913);
- razprava o totemizmu je tudi v začetku 20. st. zaposlovala antropologe;
- terenski delavci Cambriške šole niso publicirali svojih monografij ter tako uspeli vzpostaviti nove teoretske paradigme;
- najbolj bistveno – diskontinuiteta, ki je najbolj zaznamovala KSE paradigmo je prišla do veljave šele tik pred nastopom 20 let 20. stoletja. To je bila **dehistorizacija antropologije**. Gre za prehod na **specializacijo** (to najlepše ilustrira Malinowskijeva *Anthropology* leta 1926). Tip antropologa Tylorjevega tipa ni mogel več obstajati (celoten pregled nad etnografskim gradivom je nemogoč). **Zamenjava antropoloških očetov** – Morgan postane (zamenja Tylorja) oče britanske socialne, Tylor (zamenja Riversa) pa ameriške kulturne antropologije.

56. Katere so značilnosti občega soglasja o primitivni družbi, ki zavlada ob koncu 19. stoletja?

Do tega obdobja se ne razvije zgolj koncept primitivne družbe, temveč celotna ortodoksija:

- postavitev matriarhata pred patriarhat,
- skupinska poroka s cross-cousine tipom je razumljena kot značilnost zgodnjih družb,
- klasifikatorični sistem sorodstva odraža socialno organizacijo, ki jo je mogoče rekonstruirati,
- Aborigini so najbližje prvotnemu stanju kulturno in socialno evolucionističnega razvoja,
- glede promiskuitete ni bilo soglasja,
- uvedba tabuja brat – sestra,
- na začetku obstaja le dualna organizacija (klasični avstralski sistem),
- sorodstvo se je računalo po materini liniji – matrilinearnost,
- nastopi proces nadaljnje diferenciacije poročnih razredov (v generaciji), kar vodi v oblikovanje patriarhalnih klanov, to pa spet vodi v zamenjavo gansa z družino,
- vsi primitivni sorodstveni sistemi so bili klasifikatorični, moderni pa deskriptivni,
- glavno evidenco o značilnostih primitivnih družb nudi ohranjena neevropska sorodstvena terminologija,
- skorajda splošno je bilo sprejeto tudi prepričanje, da so matrilinearne družbe povezane s totemizmom (Tylor je bil skeptičen).

Do preloma stoletja je tako glede proučevanja primitivnih družb že zaključena »pretvorba prototipa v idealni tip in le-tega v model«. To pa še ne pomeni zaključka proučevanja samih primitivnih družb, čeprav je to raziskovalce že po malem utrujalo.

S samo idejo primitivne družbe so se vsi pomembni antropologi ukvarjali še daleč čez prelom stoletja. **Kuper** ugotavlja zakaj:

- ker zadeva pomembne in popularne socialne teme,
- ker je pospešila tradicijo sestavljanke,
- omogočala je brezkončno vrsto transformacij, kar je po Kuperju skupna značilnost vseh idej, ki kažejo veliko vztrajnost in zgodovinsko kontinuiteto.

Študije sorodstvenih sistemov so bile najbolj vztrajen in sofisticiran del teorije o primitivni družbi oz. družbah. Ob prelomu stoletja pa to temo začne prekašati **tema totemizma**. Prvič in edinkrat je tudi soglasno sprejet mit o izvoru človeške družbe. (sam izvor totemizma ostaja v jedru nerešen: Frazer, Malinowski, Levi-Strauss).

57. Katere so značilnosti »dirigentskega tipa terenskega dela«?

Arm-chair antropolog mora imeti svojega terenca(e). Ustvari teorijo, potem pa terenci zbirajo podatke za empirično preverbo. V ta namen arm-chair antropologi izoblikujejo vprašalnike in so v stalni korespondenci s terenci. Lahko je šlo za stike tudi s 50 etnografi. Terenci po svoji presoji kritizirajo in ocenjujejo te antropologe iz metropole. Morgan, Tylor in Frazer so to upoštevali.

58. Katere so podobnosti in razlike v razumevanju terenskega dela med Fisonom ter Spencerjem in Gillenom?

Fison ob prihodu v Avstralijo ugotovi **problem neuporabnosti evropskih kategorij**, ko je želel zbirati podatke o sorodstveni terminologiji za Morgana. Pri domorodcih gre za brezupno sestavljanke, zato Fison poudari nujnost opustitve lastnega jezika in sprejetje domorodčevega (navadil se je misliti v »fidžijščini«). O nujnosti »native view« pa poroča tudi Cordington (tudi on ni bil prepričan v superiornost evropske kulture nad kulturo domorodcev; med Malezijci je bival 20 let). Zanj je bil značilen poskus »podati kolikor je mogoče takšno podobo o nativcih, kot jo imajo o sebi oni sami«. Za to je treba med njimi bivati več let. Fison pravi, da 10 let.

Do povsem enakih zaključkov sta prišla tudi Spencer in Gillen. Za časa *engawura* ceremonije sta prišla do spoznanja, da je edini način za uspešno zbiranje podatkov popolna opustitev lastnega zornega kota in vzpostavitev kolikor se leda pozitivne identifikacije z domorodci. In tu se zdi odveč navezava na načela izvajanja modernega terenskega dela, kot se zdi odveč tudi navezava na relativistično logiko v antropologiji, ki se tako rada pripisuje Boasu.

59. V čem so podobnosti in razlike med Riversovim »internsive work« in metodo terenskega dela pri Malinowskem?

60. Kaj velja za primerjavo terenskega dela Spencerja in Gillena ter ekspedicije Torres Straits?

Ekspedicija Torres Straits (april 1898 – april 1899) izoblikuje hipoteze o nujnosti kulturnega stika. Vse kulture so mešane. S pomočjo C. Haddona je difuzionizem na nek način prevzel vodilno vlogo, Spencer in Gillen sta začetnika modernega terenskega dela – *engawura* ceremonija. Sicer pa je izumitelj izraza *field-work* Haddon. Difuzionizem se išče tudi na avstralskem terenu.

61. Kaj velja za primerjavo pomislekov o terenskem delu Evropejcev pri Cordingtonu in Fisonu?

Glej 58.

62. Kaj velja za primerjavo Cordingtonovega in Tylorjevega razumevanja mane?

63. V čem so podobnosti in razlike, ko gre za problem razreševanja krize komparativne metode pri Tylorju, Durkheimu in Frazerju?

Frazer se bori za razrešitev kulturnoevolucijske paradigme z vključevanjem etnografske evidence na področje totemizma. To je menjava od ene do druge izdaje Golden Bouigha.

- problem definicije enote komparacije (to poudarja Tylor, 1886 pa povsem eksplicitno tudi Boas). Tylor (disciplinarni patriarh): kadar skupnost ali del nje sledi zakonu poroke ali izvora, ki je v jedru enak, je to mogoče vzeti za enoto. Boas in Rivers tega niste sprejela kot danost.
- Konec 19. stoletja popularnost Durkheimove različice KSE upade, raste pa lamarcovska (najvplivnejša je Spencerjeva),

- Westmarck zavrne evolucijsko naravo Morganove in McLennanove teorije. Ob koncu stoletja zadevo še enkrat načne (in izpelje do konca) Boas (gre za razpravo o nedarvinistični naravi KSE – še Redcliffe-Brown se je leta 1923 vračal k temu problemu). Boas poudarja, da KSE poudarja neodvisne izume, medtem, ko evolucijska biologija poudarja širjenje sprememb s stiki in mešanjem, to pa pomeni tudi, da je evolucijska biologija v jedru difuzionistična,

- Kriza kulturne in socialne evolucijske paradigme ni nič na novo pojasnila ob koncu stoletja.

Obrat KSE k neodifuzionizmu (pri Boasu in Riversu) je bil izvorno mišljen kot poskus razrešitve prej naštetih problematičnih razsežnostih KSE. Obrat je bil mišljen kot izboljšanje ravno na točki preciznejše elaboracije enot primerjave. Pri **Boasu**: kako z difuzionistično metodo natančneje osvetliti neodvisni izvor idej in inovacij, pri Riversu pa za logiko, da je izvedba sinhrono difuzionistične analize kultur prvi pogoj za objektivno sliko o neki kulturi – s čimer jo sploh lahko uvrstimo v evolucijsko shemo razvoja.

Med Boasom in Riversom je obstajala temeljna razlika: Boas je izviral iz nemške etnološke tradicije, s tem pa je bil jasno antievolucionist, Rivers pa je bil Darwinovi evoluciji globoko vdan. Njuna začetna motivacija – rešiti KSE teoretsko paradigmo s pomočjo difuzionizma. V obeh primerih gre za isti proces in vdor nemške etnografske tradicije.

64. Katere so osnovne značilnosti kulture po Sapirju?

Kultura je vezana na vzorčne drže, simbolne strukture (=motivi) in vrednote. Osrednje mesto v razumevanju kulture ima kulturni vzorec (KV je konfiguracija in estetska forma). Sapir analizo kulture in KV naslanja na lingvistiko. Jezik je najčistejša oblika kulturnega fenomena. Po eni strani je sama kultura »as-if«, je serija normativnih standardov o tem, kako naj bi se posamezni predstavniki kulture vedli. V tem smislu je kultura as-if psihologije.

Osrednjega pomena za Sapirjevo analizo kulture kot KV je **transmisivnost** (to, kar je poudaril že Tylor).

Trajanje kulture skozi prostor in čas zahteva proces **socializacije**.

65. Kateri so osnovni koraki Sapirjeve metode proučevanja kulture?

Študija vedenja – generalizacija – abstrakcija – kulturni vzorec.

66. kaj velja za Sapirjevo in Benedictino razumevanje pojma kulturni vzorec?

Pri KV Sapir loči formo in funkcijo (vzorec je forma, gledana funkcionalno). Osrednjega pomena je posameznik, ki mora vzorec – da ta sploh deluje – intuitivno prepoznati. Mora mi biti medgeneracijsko transmittiran. Preko KV je viden kulturni standard. Kakor, da bi bil izraz osebnosti.

Sapir kritizira Benedictovo (prav tako Meadovo), da meša as-if psihologijo z dejansko psihologijo posameznikov in da psihološke značilnosti posameznikov prenaša na kulturo. Benedictova poskuša konstruirati tipologijo kulture na osnovi psihologije individualnih tipov. Vendar po Sapirju to ne sme biti interpretirano dobesedno, ampak kot as-if psihologija. KV je načrt za umeščanje ne le posameznikovih vedenj, temveč **vseh delov kulture** (npr. simbolov). **KV je vezan na konfiguracijo kulture.**

67. V čem so podobnosti in razlike med Sapirjevim razumevanjem konfiguracije in Benedictinim razumevanjem kulturnega vzorca?

Konfiguracija ni KV. Kar ju loči je delovanje. Lahko bi rekli, da je KO alternativna komponenta, zadeva dejavnost, funkcioniranje. KV je konfiguracija (prej forma), gledano funkcionalno.

68. Katere so podobnosti in razlike posameznikove vplivanosti s strani kulture in kulturne vplivanosti s strani posameznika?

Kultura je antropologova abstrakcija iz vedenja posameznika. Smer študija gre po Sapirju od posameznika h kulturi:

- kultura mora imeti pomen za nekoga,
- posamezniki so tisti, ki interpretirajo kulturo,
- posamezniki so tisti, ki dinamizirajo kulturo.

Vpliv posameznika na kulturo: kultura sama zase ne more delovati. Poleg pomena, vezanega na simbolno, ima kultura konstitutivni pomen za posameznikove potrebe in njihovo zadovoljevanje. Posameznik šele podari kulturi bivanje. Kultura, KV je ničn, če ga posamezniki ne prepoznajo, mu s svojimi osebnimi konfiguracijami ne dodelijo pomena. Posamezniki z različnimi osebnostmi si različno prilagodijo isti KV. Posamezniku je odprta pot za trajno spreminjanje tako kulture kot KV. Ne gre za inovacije, temveč za reinterpretacije in revalorizacije.

Vpliv izjemnih posameznikov na elemente KV: posamezniki smo že določeni, vodijo nas vzorci. Ne delamo tistega, ker mislimo, da delamo in ne čutimo tega, kar mislimo, da čutimo. Popolna slika »vzratne

sprege«. Tam, kjer posameznik določa kulturo, je sam s kulturo že določen. In tam, kjer kultura določa posameznika, ga določa kot proizvod posameznikove dejavnosti.

Vpliv kulture na posameznika: kultura ima dva cilja. Splošni cilj je prisiliti posameznika, da deluje na način, predpisan po nekih vzorcih. Specifični cilj je, da posameznik aktualizira bazične impulze v harmonični obliki. Kultura je le as-if psihologija, zato osebnost bistveno modificira shematski odnos med posameznikom in kulturo.

69. V čem so podobnosti in razlike med relativizmom Boasa in Sapirja?

Sapir: predmet družboslovnih znanosti je umetno skonstruiran. V antropologiji obstajajo težave, ki izhajajo iz raziskovalčeve nezavedne projekcije lastnik KV – opazovanje je obarvano z opazovalčevim egom in zato nikoli ne more biti objektivno. Druga nevarnost: izguba distance od KV. Smisel antropologije je v zapisovanju enot.

70. V čem so podobnosti in razlike med Boasom in Sapirjem?

71. V čem so podobnosti in razlike med Sapirjem na eni ter Benedictovo in Meadovo na drugi strani?

72. V čem so podobnosti in razlike med antropologijo Malinowskega in Frazerja?

Frazerjev *The Golden Bough* zastrupi Malinowskega. Frazerjeva metoda je čim več etnografskega gradiva, na katerega se nasloni komparativna metoda. Bil je arm-chair antropolog (strogo nasprotje Malinowskega). Evolucijo Frazer povezuje z razvojem. Malinowski je le delno evolucionist.

Frazer vidi antropologijo kot čisto teorijo (celo zavrača kakršnokoli povezovanje s »praktičnimi dejavnostmi«, ker antropologija ni noben rdeči križ).

Protofunkcionalistična razsežnost Frazerja: iz utilitarističnega in racionalističnega vidika so kulturni elementi funkcionalni – sploh pri njegovi analizi »magije«, totemizma. Frazer in Malinowski sta bila oba šibka v teoriji. Frazer zato, ker mu za to »niti ni šlo«, saj je teorija le mostiček med znanimi dejstvi, bolj mu gre za strogo evidenco. Oba dajeta velik pomen terenskemu zbiranju etnografskega gradiva, za oba je tudi značilno nepoznavanje nativnega jezika.

73. V čem so podobnosti in razlike med intersistemskim in intrasistemskim pojmovanjem funkcije pri Malinowskem?

Intrasistemsko pojmovanje funkcije (od Durkheima) se nanaša na to, kako neki del družbe prispeva k obstoju celotne družbe. Intrasistemskost Malinowskega je njegov študij odnosov med kulturnimi elementi in njihovimi funkcijami, vendar v ožjem smislu.

Intersistemsko razumevanje funkcije se nanaša na to, kako del nekega sistema (kulture) prispeva k obstoju drugega sistema (bioloških potreb).

Usoda teoretske pozicije Malinowskega je njena pozaba. Socialna antropologija je namreč preferirala intrasistemsko logiko. Glavno linijo funkcionalizma Malinowskega kasneje obudijo šele sociobiologi (Wilson).

74. V čem so podobnosti in razlike v standardizaciji metode terenskega dela pri Boasu in Malinowskem?

Skupna obema je ključnost terenskega dela za antropologijo. Boas uporablja »zanesljive informatorje« (to se vidi tudi pri njegovi učenki Meadovi – 1928 *Coming of Age in Samoa*), poudarja pa vendarle pomen nativnega jezika ter študij kulture kot celote.

Malinowski je gojil odpor in predsodke do abstraktnih teorij, vendar je gojil ljubezen do »čistega mišljenja«. Prednost daje **kvaliteti opazovanja**, ne pa kulturnim interpretacijam (kot Sapir). Teži k pojasnitvi **invisible facts**, ki ležijo pod vidnim etnografskim gradivom – to opominja na Sapirjevo as-if psihologijo.

Metode terenskega dela pri Malinowskem:

- vedno doživimo kulturni šok,
- informatorji so nezanesljivi,
- neposredno opazovanje z udeležbo (pisanje etnografskega dnevnika in delanje *synoptic charts*),
- uporaba nativnega jezika in dolgotrajno bivanje na terenu (vsaj dve leti – Boas eno leto),
- antropolog kulturo pozna, ko se izgubi občutek bizarnosti,
- izumi monografijo novega tipa, kjer zelo izpostavi sebe kot antropološko avtoriteto – pisanje v prvi osebi – etnografski sedanjik.

Boas pravi, da je treba na teren priti z že izdelanim sistemom, kar Malinowski kritizira.

75. V čem so podobnosti in razlike med funkcionalizmom Malinowskega in Durkheima?

Malinowski je bil v zgodnjem obdobju pod močnim vplivom Durkheima (1913 napiše najbolj durkheimovsko delo *The Family among the Australian Aborigines*). Durkheim poudarja pomen socialnih dejavnikov, Malinowski pa monizem, ki je biološki (vrojenost instinktov). Kultura je za človeka tipična oblika biološke prilagoditve. Je kanal zadovoljitve človekovih potreb. Kulturne in socialne institucije ne služijo (v jedru) kulturni oz. socialni realnosti. Leach pravi, da je Malinowski od Durkheima prevzel pojem **funkcije**.

Temelj vseh institucij in merilo za definicijo institucij je prav funkcija le-teh. Koncept funkcije je tako močno kot s sfero potreb povezan s sfero kulture. Ta zveza je **bistvena inovacija** pri Malinowskem.

Durkheim povezuje socialna dejstva s socialnimi cilji, biološka pa z biološkimi.

Malinowski kulturo veže na biološke potrebe, vendar je kultura le socialno učenje in je v opoziciji z dednostjo. Poudarek Malinowskega je na celoti in trajanju kulture. Osrednji izvleček iz kulture je institucija. Malinowski se je zavzemal za terensko delo in komparativno analizo fenomenov različnih kultur. Dva temeljna aksioma:

- vsaka kultura mora zadovoljiti biološke potrebe,
- sleherni kulturni dosežek, ki implicira uporabo artefaktov in simbolizma, je instrumentalna okrepitev človekove anatomije in se neposredno ali posredno nanaša na zadovoljitev človekovih telesnih potreb.

Preprosti fiziološki impulzi v razmerah kulture ne morejo obstajati, ker so izpostavljeni kulturnim modifikacijam in se »pretočijo« v potrebo. Ena potreba lahko izraža več impulzov. Malinowski trdi, da so **kulturne univerzalije biološkega izvora**. So univerzalne glede na funkcijo, ki jo realizirajo, ne pa tudi na način.

Koncepti o zgodovini predstavljajo po Malinowskem ključni del sleherne kulture – v obliki **mitov**. Zgodovina, gledana funkcionalno, pade v področje mitov. Ta ima svoj legitimni status tudi v antropološkem proučevanju. V tem smislu si funkcionalna in zgodovinska metoda ne nasprotujeta več, ampak se dopolnjujeta. Malinowski pravi, da funkcionalizem ni nasprotje zgodovinskemu pristopu.

76. V čem so podobnosti in razlike v razumevanju predmeta antropologije med Boasom in Malinowskim?

77. V čem so podobnosti in razlike med razumevanjem kulture pri Malinowskem in Sapirju?

78. V čem so podobnosti in razlike v kritiki evolucionizma pri Boasu in Malinowskem?

79. V čem so podobnosti in razlike v kritiki lastnega terenskega dela v virih *Coral Gardens and their Magic, A Diary in the Strict Sense of Term* in pismih Malinowskega ženi Elsie?

V pismih piše, da njegovo znanje jezika ni dovolj popolno – slabi etnografski začetki. Čutil je odpor do dela, čeprav je bil zagret, da ga pripelje do konca. Že leta 1915 (po končanem terenskem delu na Mailuju), je z nezadovoljstvom govoril o svojem neustreznem, krivičnem in neumnem ravnanju. V *Coral Gardens* (1935) kritizira svoje slabo poznavanje jezika in nedosledno zapisovanje podatkov in pomanjkljivo zbiranje slikovnega gradiva. Najbolj odkrito je delo *Diary*, iz katerega lahko vidimo, da je nativce sovražil in se ni držal skoraj nobene temeljne predpostavke terenskega dela, ki jih je zapisal.

80. Katre so značilnosti analize kule pri Malinowskem?

Kula je izmenjava široke medplemenske narave. Izvajajo jo skupnosti, ki naseljujejo širok prstan otokov, ki sestavljajo zaprti krog. V smeri urinega kazalca se gibljejo **soulava** (dolge ogrlice iz rdečih školjk), v nasprotni smeri pa **mwali** (zapestnice iz belih školjk). Ti predmeti nimajo niti ekonomske niti praktične vrednosti.

Vsak od teh predmetov na svoji poti srečuje predmete drugega tipa in je zanje zamenjan. V kuli sodeluje le omejeno število moških. Noben predmet ne ostane trajno v posesti – »enkrat v kuli, zmeraj v kuli!«. Malinowski soulavo in mwali prepozna kot dragocenosti, katerih pomen in vrednost leži v njihovi zgodovini in statusu, ki ga pridobiš s posedovanjem. Podoben občutek o neuporabnosti »grdega« dragocenega nakita je dobil Malinowski ob ogledu **kronskega nakita** v gradu Edinburgh – je namreč preveč dragoceno, da bi se nosilo in se torej poseduje zaradi posedovanja samega. Glavna razlike je le v času posedovanja. Kronske nakite je trajno v lasti.

81. V čem je mogoče primerjati funkcije celinske in prave kule?

Prava kula je medotočna, medtem ko celinska poteka sam na otoku. Celinski kuli manjka **integralna narava**. Socialna funkcija kule je zamenjati sovražne odnose plemen s kooperativnimi. Kula je substitut lova na glave in vojna.

Pri kuli veljata dve načeli – recipročnost in darežljivost. Strateška plat kule ni menjava ali dajanje, ampak prejetje daril – dejanje simbolne zaveze. Dejanski medsebojni konkurenti pa so dajalci daril (in ne prejemniki) – to velja za obe kuli. **Bazi** je vmesni dar, ki je kula z odlogom (nakazuje, da bo glavni dar šele prišel). Glavni dar je **kudu**.

83. V čem so podobnosti in razlike v razumevanju univerzalnosti Ojdipa med Freudom in Malinowskim?

Deli *The Sexual Life of Savages in Northwestern Malanesia* (1929) in *Sex and Repression in Savage Society* (1927).

V tedanjem času je bilo uveljavljeno razumevanje, da naj bi bila univerzalnost Ojdipovega kompleksa biološko osnovana (sodi v reprodukcijo). Proučevanje Ojdipa pri Trobirandcih je potekalo v bistveno drugačni družinski situaciji – v **matrilinearnosti**; visok status ženske, vendar neudeležba v kuli:

- spočetje in rojstvo je razumljeno kot posledica smrti ženske materine sorodnice,
- prevladujoča avtoriteta je materin brat, ki disciplinira sestrine otroke, posebej dečke.

Materin brat je resnični dečkov sorodnik, saj posebej družinsko sorodnost tudi v geografskem smislu – stričeva vas je resnično domača vas sestričnih otrok. Otroka tudi oskrbi z bogastvom in družbenim položajem. Tako se tudi deduje. Pravi oče skrbi za sina, z njim prijateljuje in je nanj čustveno navezan. Malinowski se je glede analize Ojdipa ukvarjal samo z dečki.

Malinowski za diadi mati-sin in oče-sin odkrije **popolno odsotnost Ojdipa**. Mati ne predstavlja dominantnega seksualnega objekta. S tem trdi, da univerzalnost ne velja. Ambivalentna drža incestuozne izkušnje se lahko formira le do lastnih sester. V primeru pravega (Freudovega) Ojdipa obstaja potlačena želja ubiti očeta in se poročiti z materjo, medtem ko je pri Trobriandcih ta želja ubiti strica in poročiti sestro.

Vendar pomembno je, da tudi pri Trobriandcih vpeljava zakona obstaja. Instanca, ki vpelje zakon pač ni oče, ampak stric (ni važno, kdo je instanca, važno je, da obstaja). To kaže na obstoj Ojdipa pri Trobriandcih.

84. V čem so podobnosti in razlike med vlogami evropskega očeta, trobriandskega očeta in trobriandskega strica po materini liniji?

85. V čem je po Malinowskem pomen konteksta za razumevanje jezika?

Malinowskijeva analiza je imela izjemno močan dolgoročni vpliv v britanski lingvistiki. Bila je začetnica šole etnografske lingvistike oz. začetnica kontekstualne šole.

- ključnost obvladanja nativnega jezika,
- ključnost konteksta za razumevanje vsebine jezikovnega sporočila.

Malinowski to imenuje **etnografski empiricizem**. Kontekst situacije je ključni koncept semantične teorije (Firth). V teoretskem smislu je jezik eden ključnih delov kulture. Instrumentalnost jezika je v tem, da je to sredstvo za komuniciranje. V tem smislu ima jezik programsko naravo – usmerjenost v akcijo, delovanje. Obstaja problem prevajanja – dobesedni prevod iz Trobriandščine je nemogoč.